

Életképek

A ZakaHom-e Egyesület Hírlevele

NEM TARTOM MAGAM ÍRÓNAK, DE NAGYON SZERETEK ÍRNI...

Ritka a faluban az olyan családi rendezvény, ami „közéletinek” minősül: ilyen volt a Makra találkozók. Egy júliusi hétfőjén a Kazi vendéglőben közel 80 fő jött össze, Makra József és Simon Etel leszármazottjai, akik Ásotthalmon, Bordányban, Mórahalmon, Pusztaszeren, Szegeden, Zsombón, és – legtöbben – Zákányszéken élnek.

Baghyné Makra Iлона is e nagy Makra család tagja, aki azt vallja magáról, hogy „Pedagógusnak készültem, pedagógus lettem és az is maradtam...” Ugyanakkor írásai jelentek meg a helyi és országos, közéleti és művészeti lapokban, több antológiában olvashatók novellái. Több mint tíz könyvét adták ki.

A „Papkereszt” című novelláskötet címadó elbeszélésében szuggesztív erővel mutatja be egy zákányszéki család történetét. Hogyan is ismerhetjük mi zákányszékiek Baghynét: tanár, író? Az ÉLETKÉPEK számára készült interjúban erre is keressük a választ.

- Makra Iлона Kistemplomtanyán – a mai Bordányban – született, abnonnan a család Pusztaszerre költözött. Ott élte gyermek- és fiatal korát, ott járt iskolába. Melyek voltak azok az élmények, amelyek a tanítói pálya felé irányították?

Amikor még egészen kicsinyke az emberke, sok dolgot akar csinálni. Én azonban visszaemlékezéseimre tekintve, mindig tanító akartam lenni. Ez a gondolat úgy 12 éves koromban fogalmazódott meg igazán bennem. A családban – amelyben négyen voltunk testvérek – én voltam a legidősebb gyermek. Amikor iskolába mentem, minden felnőt segítette a munkámat. Ötödik osztályos koromban új tanító érkezett az iskolába, akit valamennyi diákja tisztelt és szeretett. Szerettem én is. Példaképem lett. Szerettem volna annyit tudni, mint ő, szerettem volna tudásomat átadni a gyerekeknek, amit kisebb testvéreimnek sikerült is. Miközben szüleim nekem alsó tagozatos koromban nagyon sokat segítettek a tanulás megszeretetésében, nehézségeim leküzdésében, addig testvéreim tanítása, segítése az én feladatomban lett. Mindegyiket megtanítottam írni, olvasni mire iskolába mentek annyira, hogy ők is könnyedén vehették az első akadályokat.

A pálya iránti szimpátiám megmaradt nyolcadik osztályos koromig. Ezért, amikor el kellett dönteni, mi szeretnék lenni, nem volt kétséges az, hogy jelentkezési lapomat a szegedi tanítónőképzőbe fogom elküldeni.

- Az iskolában próbálkozott-e az írással, verseléssel, érdekelte-e a „szereplés”, a színjátszás? Melyek voltak az első írásai?

Az írás gyermekkoromban egyáltalán nem érdekelt. Mondhatom, hogy a legnehezebb tantárgy volt számomra a fogalmazás. Amikor egy gyermek olyan környezetben nő fel, mint magam, kevés olyan élménye van, amit szeretne megörökíteni. Lehet, hogy a tanítás módszerei sem voltak olyanok, melyek segítségével e tantárgyat megszerethettem volna.

Felső tagozatos koromban már sokszor jöttem egészen kiváló gondolataim, de azokat alig néhányszor sikerült formába öntennem. Tanítóképzős koromban már a jobb dolgozatírók között szerepelhettem, s már olykor-olykor magyartanárom felolvasott, idézett munkámból.

Szavalni és szerepelni természetesen egészen kisgyermekkorom óta nagyon szerettem. Iskolában ünnepeken minden alkalommal verset mondtam. Negyedik osztályos koromban ünnepeltük az 1848-as forradalom és szabadságharc száz éves évfordulóját. Ekkor, ennek emlékére írott fogalmazásomat olvastam fel az iskolai ünnepélyen. Versekkel később írogattam, de nem igazán voltam velük megelégedve, így aztán csak néha-néha jut eszembe egy-egy strofa leírása.

Táncolni iskolás korom óta szerettem. Tanítóim is tudták ezt, ezért a szereplésből soha nem maradtam ki. Képzős koromban még balettoztam is, hatalmas városi rendezvényen léptünk fel.

Első írásaim elég későn kerültek nyomdába. Írni azonban gyakran írtam, már tanítónő koromban. Olykor-olykor egy-egy szócikket küldtem szakmai lapjainknak, társakkal számos pályamunkákat írtunk, melyekkel nyertünk is. E munkákból tanácsok készültek. Valamennyi az általános iskola tanuló részére.

Az utóbbi húsz év az, amikor ténylegesen, és sokat írtam. Most már nem kellett igyekezniem sehová, minden szabadidőmet írásnak szentelhettem. El is jutottam 13 könyv kiadásáig.

- A „Tanár volt Hunniában” című, életregénynek is tekintető könyvében ír arról, hogy amikor a tanítóképzőbe indult, édesapja búcsúmondata – „Ne sírjatok, nemso-kára hazajön!”- óriási erőt jelentett, azt sugallta, hogy meg kell mutatnia, képes lesz tanulmányait befejezni. Ez az apai mondat milyen sűrűn idéződött fel az emlékezetében?

Az apai intelmek, figyelmeztetések, megjegyzések elkísértek egész életemben. Ha valamihez hozzákezdtem, ha valamit elvállaltam, azt mindenkor igyekeztem elsősorban saját, de mások megelégedésére is elvégezni. Édesapám sajnos nem érhettem meg, mi lett a lányából. Negyvenkét évesen, akkor, amikor én második évetem befejeztem a tanítóképzőben, meghalt. Nem tudom, hogy odahaza

varrógépe mögül hányszor tekintett a vele szemben lévő útra, várt-e haza, vagy csak engem akart bátorítani azzal, hogy maradjak csak azon az úton, amelyen elindultam, azzal a bizonyos útbaigazító, és életemre kiható mondatával. Akkor nem kérdeztem meg tőle, és sajnos soha nem volt többé rá lehetőségem.

Közel hatvan évvel ezelőtt nem volt természetes, hogy egy leánygyermek elhagyja a szülői házat. Nem volt természetes, hogy városba menjen, ott kollégiumban lakjon, távol a szülői felügyeletől, egy olyan közegből, amelyben én töltöttem általános iskolás éveimet. Mindehhez hozzátartozik, hogy apai és anyai felmenőim közül első olyan ember voltam, akinek magasabb iskolai végzettsége volt, mint a többi rokonnak, a faluban élőknek. Ez is gondot jelentett abban az időben, esetemben nagyon nagy gondot.

A főiskolás és egyetemi évek gyorsan elrepültek felettem. Újabb diplomák, újabb kihívások, melyek csak azt mutatták, hogy az apai gondolatok igenis meghatározták egész életemet még akkor is, ha soha nem volt lehetőségem, hogy erről mélyebb eszmefuttatást végezzek vele. Pedig milyen jó lett volna!

- Már iskolás korában elhatározta, felkeresi azokat a földrajzi tájakat és történelmi helyeket, amelyekről tanáraitól tanult. Sor került-e erre? Milyen tapasztalatokkal, élményekkel gazdagodott világljárása során?

Életem során nagyon sok helyen jártam, sokat tapasztaltam, tanultam a látottakból. Azonban mind azt nem láthattam, amiről tanítottam.

(folytatás a 2. oldalon)

NEM TARTOM MAGAM ÍRÓNAK, DE NAGYON SZERETEK ÍRNI...

Ennek számos akadályja közül a legkiemelkedőbb akadály, az időhiány volt. Aki iskolát vezet, annak szabadsága csak papíron mutatható ki két hónapra. Az iskolát nyáron kell rendbe hozni ahhoz, hogy a tanév zavartalanul kezdődhessen. S ha ez a feladat huszonegy éven keresztül minden szabadságidő alatt ott lebeg egy ember szeme előtt, annak meg kell gondolnia, hogy mikor és mennyi időre hagyhatja el iskolája területét.

Természetesen voltak más akadályai is a "mindent látás" elképzelésnek. Volt idő, amikor nem is mehettünk oda, ahová szeretnénk volna, és volt idő, amikor azért nem mehettünk, mert annak anyagi okai is voltak.

Máig sem adtam fel, hogy utazzak és lássak. Ma is szívesen megyek és látogatok a hazai tájakat, a nem látottakat. A nagy közmondás azonban soha nem esett ki fejből, bármerre is jártam a világban: "Mindennél jó, de legjobb otthon."

Nekem a hazám minden más országnál fontosabb, szebb, és jobb. Én igazán itthon érzem magam jól, számomra itt jobb még a levegő is, mint bárhol máshol. Szébben énekelnek a madarak, és szébben kúsznak fejem felett a felhők is, mert ez az én hazám. Soha nem gondoltam azt, hogy jobb lenne máshol. Nekem itt a legjobb, ahol élek, ahol rokonaim, gyermekem és unokáim élnek, ahol barátaim sokaságával találkozhatok minden nap, ahol ismerem a város nyüzsgését, ahol születtek őseim, ahol fiatal voltam, ahol minden, minden arra emlékeztet, hogy nekem itt van a helyem e lángoktól szábdalt piciny országban.

- 2005 novemberében zsűfólásig megtelt a Könyvtár azon az író-olvasó találkozón, ahol a Papkereszt című könyvét mutatta be. A címadó történetben a Papp család vizionárságát kálváriáját ismerhetjük meg. Hogyan talált erre a témára, mi ösztönözte a megírásra?

A Papkereszt címet viselő kötetem névadója zá-kányszéki indítatású. Keresztanyámtól - aki mindkét házasságát zá-kányszéki emberrel kötötte, s maga is itt született - arról mesélt, hogy valamikor az 1940-es évek végén történt ebben az akkor még Szeged városhoz tartozó településen egy gyilkosság. Ennek részleteit sosem felejtettem el, de mint a könyvből is kiderül, van köze a leírathoz.

A Papp család kálváriája azonban valamikor az 1960-as évek vége felé kezdett előttem ismertté válni, amikor az unokával, Piroskával szomszédok letünk. A szomszédság előkerítette azt a bizonyos gyilkossági történetet, amiről akkor még nem szívesen lehetett beszédtémánk az, ami a Papp családdal történt.

Papp Vince fia, Papp János és családja viselte mindannak a terhét, ami történt az 1940-es évek végén Zákányszéken, mindazokkal együtt, akiket azon a februári napon elvittek otthonukból úgy, hogy nem tudták, mi a vétük. Nem volt senki, aki annak az 51 családnak érdekében szólni tudott, vagy mert volna. Nem, mert rá is az a sors várt volna, mint az elhurcoltakra. A falu hallgatott.

Papp János sosem volt vádlott. Egyetlen bíróság

sem ítélkezett felette. Nem, mert semmiféle bűne nem volt. A büntetés azonban annál kegyetlenebb. Száműzetés a faluból, a tanyától. Szegénységben, segédmunkásként, de kiváló dolgozóként élte a nagyvárosban napjait. Az idő múlásával ritkán ellátogatott a rokonokhoz, szülőfalujába, ahonnan elhurcolták. Visszajönni azonban nem akart akkor sem, amikor már lehetett volna. Egyetlen gyermeke és unokái közelébe vágyott csupán. Meghagyta nekik, hogy ha itt a vég, ismét ott szeretne lenni azok között az emberek között, akikkel a segédmunkások életét élte negyven évig. Végakarátának megfelelően pihenhet barátaival együtt a nagyváros végállomásának kertjében.

A Papp család élete a szomszédság után nyitott könyvvé vált előttem. A teljes részleteket azonban csak a könyv megírásának évében ismertem meg Papp János feleségétől, Mulati Veronikától.

Még ez is megérdemelte egy néhány soros írást, ami az egyébként zárkózott, de jó szomszédságot ápoló Mulati Veronikával történt akkor, amikor a családja kálváriáját elmesélte nekem. A történet talán még keserűségében és fejlethetlenségében is megindító, mert Mulati Veronika nem élhette meg a könyv megjelenését. Pedig mennyire sietett, sürgött, mondta a velük történeteket, mintha érezte volna, hogy nincs elég ideje arra, hogy befejezze mondanivalóját. Nem volt.

- Ha képzeletbeli névjegykártyájára csak egy foglalkozást tüntethetne fel, mit írna rá: pedagógus vagy író?

Pedagógusnak készültem, pedagógus lettem és az is maradtam. Ráérő időmben írok mindenről, ami számomra érdekes, amiről van mondanivalóm, ami örömet jelent, ha elkészülök vele. Nem tartom magam írónak, de nagyon szeretek írni, s ha ez a szeretet az írás iránt még sokáig megmarad és éltet, talán mások mondhatják majd, hogy szép dolgokat írt, jó volt olvasni.

- Szép pályát írt le élete: tanított, iskolát vezetett és írt novellákat, visszaemlékezést, helytörténetet. Hogyan értékeli: hova ért azon az úton, amit magának szabott, amikor Pusztaszerről elindult?

A legfontosabb célom az volt, hogy tanító lehessen. Ennél valamivel több lettem a saját pályámon. Általános iskolai tanári diplomát és egyetemi végzettséget szereztem. Életem során öt iskolában tanítottam, és járási intézményben dolgoztam. Mindig végzettségemnek megfelelő munkakörben tevékenykedhettem. Ez a végzettségem megszerzése utáni 50 év távlatából is örömmel töltött el. Minden munkahelyemen köztisztviselőnek örvendtem, még akkor is, ha olykor-olykor voltak nehézségeim, különösen pályám befejezésének időszakában.

Én már csak arra tudok emlékezni, hogy milyen szép is volt az az út, melyen végig mentem, milyen sok-sok tanítványom volt, és milyen sok-sok ember köszön rám, amikor Szeged város utcáin végigsétálok, mert mindegyiket valamikor tanítottam. Örömmel tölt el, ha hallok tanítványaimról, ha elűjságozják, hogy milyen utat jártak végig ők is ah-

hoz, hogy közigazdászok, orvosok, mérnökök, tudósok, politikusok, stb. lehettek. S még nagyobb öröm számomra, amikor a találkozás első pillanatát az a mondat követi, hogy a tanárnő semmit sem változott, amióta nem láttam.

- Vannak-e még olyan élményei, amelyek megírásra várnak, mert eddig ezekre nem került sor?

Írni való mindig lesz biztosan számomra. Most éppen egy pályázati munkát írok. Országos pályázatra szándékozom elküldeni azt az elbeszélést, melynek megírása fontos számomra. Szinte minden évben írok pályamunkát, melyeket díjaznak. A múlt évben pl. egy országos pályázat második helyezette lettem. Szinte minden pályamunkám antológiákban jelenik meg. Így semmi sem vész "kárba". Minden nyomtatásban kerülhet az olvasó elé.

A tarsolyban mindig van téma, mely megírásra vár, de hogy mikor kerül rá sor, azt az határozza meg, hogy a téma milyen fontosságú és én magam is mennyire vagyok annak elkötelezettje.

- A Megyei Nyugdíjas Szövetség elnökeként a zá-kányszéki nyugdíjasokkal is találkozott. Milyennek látja a falusi nyugdíjasok helyzetét, mi lehet e szervezetek legfontosabb feladata?

Ma semmi különbség nincs egy falusi és egy városi nyugdíjas között, sem anyagiakban, sem megjelenésben, sem munkavégzését illetően, sem a tudását meghatározóan. Ma végig lehet menni a nagyvárosok utcáin úgy, hogy nem állapítható meg, hogy kik azok, akik falusi, vagy városi nyugdíjasok. Ma úgy járhat országot, világot minden ember, ahogyan megengedi anyagi helyzete, nincs különbség abban, hogy hol él az illető.

Ma a falusi nyugdíjasok legalább olyan, ha nem jobb körülmények között élnek, mint a városi nyugdíjasok. Ezzel nem azt mondom, hogy nincsenek gondjaik, éppen úgy vannak nekik is, mint a városi nyugdíjasoknak. Ők is ugyanolyan szolgáltatásokat kapnak, mint a városiak, ha megbetegszenek, ha fodrászhoz mennek, ha üzletek vásárlói lesznek. A közlekedés fejlettsége és a nyugdíjasok számára biztosított ingyenes utazás pedig azok számára is biztosítja a kirándulás, a fürdőzés, mozi és színházlátogatás lehetőségét, mint bárki másnak.

A nyugdíjas szövetségeknek éppen az a legfontosabb feladatuk, hogy az esélyegyenlőséggel élni tudásra felhívják minden nyugdíjas figyelmét, hogy a 21. század nyugdíjasainak életminősége egészen más, mint a szülőké, nagyszülőké volt. Kitágítja részükre a horizontot a kultúrában, a világra, a sportra, az egészség megővésére. De legfontosabb feladata, hogy védje állampolgári érdekeit, mert gyengébbé váltak azzal, hogy nyugdíjasok lettek. Nem lehetnek senki kiszolgáltatottjai, sem a társadalomnak, sem a családnak, senkinek sem. Élhessek úgy mindennapjaikat, ahogy maguknak azt el tudják képzelni és meg tudják teremteni.

Az interjú teljes terjedelmében a www.zakanyszek.hu weboldalon olvasható.

Tanács Klára

DÍSZPOLGÁRAINK

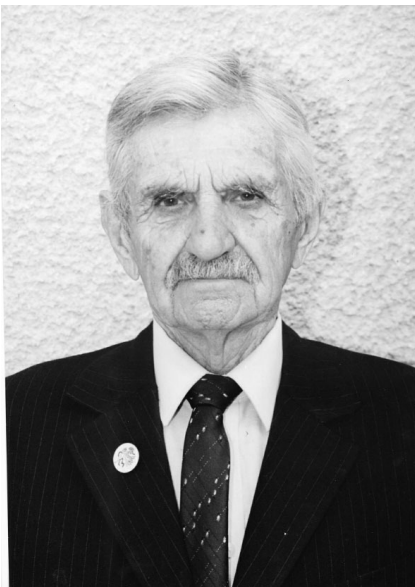
"Nekem Petőfi Sándornak az a verssora a hitvallásom, ami így szól: ... a néppel tűzön, vízen át"
(Bózsó István)

Sorozatunk mostani szereplője azok közé tartozik, "akik a világnak igazán javára vannak, soha nem akarnak feltűnést". Bózsó István nyugalmazott szakszövetkezeti elnök 91 évesen könyvei között, olvasással, írogatással, csendes békességben tölti mindennapjait.

A "Zákányszék Község Díszpolgára" címet 2001. szeptember 29-én, a falunapi ünnepségen vette át. Ekkor már elmúlt tizennyolc éve, hogy nyugdíjba vonult, a szakszövetkezet pedig nyolc éve felszlott.

Bózsó István élete mindig, minden körülmények között az emberségről szól, lebetett ő bármilyen élethelyzetben: katona, vagy hadifogoly, mezőgazdasági előadó az 50-es évek tanácsbábján, és aztán - közel 20 évig - szakszövetkezeti elnök. A kitüntetéssel a képviselő-testület azt a kimagasló munkát ismerte el, amivel nemcsak a többszörösen kiváló szakszövetkezetet vezette, hanem a község életében olyan gazdasági, kulturális, szociális fejlődés feltételeit teremtette meg, amelyek hosszú távon meghatározták az itt élők életminőségét.

Egy csendes, esős, kora őszi délután arra kértem Pista bácsit, idézzon fel néhány emléket a távoli és közelmúltból.

- Hogyan emlékezik első iskolájára? Volt-e sikertelen vizsgája?

Jó emlékeim vannak az első, elemi iskolámról. A Kisivánszéki iskolába jártam, Vida tanító néni tanított. Rosszul ejtettem néhány mássalhangzót - mint például az "r" és a "c" -, de a tanító azt mondta, "Pista, megtanítalak beszélni!" és sajátos módszereivel tette azt.

Részt vettem tanulmányi versenyeken is: helyesírás, földrajz, magyar, történelem, számtan tantárgyakból. A történelmet, földrajzot szerettem a legjobban. Földrajzból olyan feladat volt, hogy háttal

kellett állni a térképnek és úgy mutogatni Európa, vagy Ázsia folyóit. (Pista bácsi most is hibátlanul sorolja azokat - a szerk.)

Hatodik osztályban tanulmányi versenyre kellett mennem, azonban nem volt cipőm. A nővéremnek volt ugyan, de annak magas volt a sarka. Fogtam, levágtam a cipő sarkából, úgy már jó lett nekem. Minden bizonyítványom megőriztem. Azokban csupa 1-es van, mert abban az időben ez volt a legjobb jegy.

Miután hazatértem a hadifogságból, elvégeztem az általános iskola 7-8. osztályát, majd a szegedi Radnóti Miklós gimnáziumban érettségiztem. Jártam egy évet a szegedi jogi karra is. Egyetlen sikertelen vizsgám Tóth Árpád nevű tanárnál volt, aki azért buktatott meg, mert - szerinte - nem sikerült jól kifejtennem, hogy a "füstadónak" mi volt az indoka. Én nagyon megharagudtam és összeveszttem a tanárral, még a jogi kart is otthagytam. Kecskeméten a mezőgazdasági felsőfokú technikumot végeztem el.

- 22 évesen vonult be katonának, abonnan 5 év frontszolgálat és 4 év hadifogság után 1948. október 27-én tért bába. Ezek az évek kitörölhetetlenek az emlékezetéből.

Nagyváradon voltam katona, kiképző. Jól bántam az emberekkel, mert nagyon jól emlékeztem arra, amikor én újonc voltam, milyen szörnyű volt számunkra az az 5-6 hónap. A fronton számvevő voltam, egy alkalommal "kikötés" büntetést rótt rám a parancsnokom. A végrehajtást arra a hadnagyra bízta, akinek korábban én voltam a kiképzője. Mivel én is emberségesen bántam vele, ő is méltányosan járt el, így nem nyomorodtam meg a kikötés következtében.

Tordánál 6 hétig voltunk bekerítve. Kézigránátokat dobálva tudtunk kitörni, majd két hétig bolyongtunk, mire megtaláltuk a csapatunkat. Köztünk volt az az alezredes is, aki a kikötésem elrendelte, de most "kedves bajtársaim"-nak szólított bennünket.

A hadifogságban embertelen, siralmas körülmények voltak, elég, ha csak azt említsem, a halott hadifogolytársakat le kellett vetköztetni és meztelen kellett halomba rakni. Önletrajzomban életemnek erről a szakaszáról - végig nagybetűvel - az a kérdés fogalmazódott meg bennem: "VAJON EZT A FÖLDI POKLOT MIÉRT ÉRDEMELTÉM MEG?"

- Elnöksége ideje alatt a Május 1. Szakszövetkezet országos hírűvé vált, többször megkapta a Kiváló Szövetkezet címet, mi volt ennek a titka? Mit tart a legnagyobb munkasikerének?

A szakszövetkezet - többek között - azért volt "kiváló", mert nem volt adóssága. Én úgy tudtam, hogy az "adósság mindig ott van az asztalnál, az mindig eszik", ezért törekedtem arra, hogy ne legyen adósságunk. A szakszövetkezet kétszer kapta meg a "kiváló" címet, én kétszer kaptam meg a Munka Érdemrend arany fokozatát, amivel 10 ezer Ft is járt, ami akkor nagy pénz volt.

A legnagyobb eredmény, hogy a parasztság részére sikerült nyugdíjat szerezni. Mondta is Komócsin Zoltán (megyei pártbizottság titkára, országgyűlési képviselő - a szerk.): "Te Pista, nyugdíj a munkásoknak jár!" Én meg mondtam neki: "De Komócsin elvtárs, Dózsa katonái kikből voltak? A parasztokból!"

1970. január 1-jével lépett hatályba a jogszabály. Lovas kocsival jártam a tanyavilágot és agitáltam az embereket. Sokan mondták, "Pista, nem lesz ebből semmi!", nem hittek abban, hogy paraszt is kaphat nyugdíjat.

- Kemény kézfogására mindenki emlékezik.

Én nem hajoltam meg a felettesek előtt, ennek ellenére elnökségem ideje alatt többször kaptam elismerést, nem is tudom miért. A kézszerításmot bizony sokan keménynek találták, de én csak úgy tudtam kezét fogni.

- Szerette a földrajzot. Mennyit sikerült megismernie a világból?

Mint turista, visszamentem a Szovjetunióba: Leningrád, Moszkva, Kijev, Baku városokat látogattam meg, majd innen Finnországba, Helsinkibe mentem. Jártam Európa minden országában, ideértve Törökországot is.

Voltam Kínában, Pekingben, a Nagy Falnál csoportkép készült rólunk. Indiában is jártam, "utaztam" elefánton. Láttam a Tadz Mahalt, nem véletlenül sorolják a világ hét csodája közé.

A legkellemesebb kirándulásom az izraeli volt, mert nem volt rohanás, fűrdtünk a sós tengerben. Jeruzsálembe belépés előtt hosszú ideig faggattak, de megkaptam az engedélyt.

Egyiptomban is voltam. Egy alkalommal készültem az USA-ba, de megváltoztatták az utazás időpontját, ami nekem nem volt alkalmas.

Szerettem volna még Peruba eljutni, de az nehéz út lenne, már nem vállalkozom rá.

- Hogyan telnek napjai, mi a legkedvesebb elfoglaltsága?

65 éves koromban, feleségem kérésére vonultam nyugdíjba, rábeszélte, töltsék a családdal több időt. Való igaz, amíg elnök voltam, reggel korán gumicsizmában végeztem el a munkát, aztán megreggeliztem, átöltöztem és mentem a szövetkezetbe.

Amikor nyugdíjas lettem, a kertemben az üvegház lett a hobbim. Az anyagot Zsámbékról hoztam. Termett az üvegházban a banán, a narancs, a mandarin és a kivi. Most már nem csinálom azt.

Régen nagy szenvedélyem volt a foci, szerveztem a helyi csapatot, a foci utakat.

Most már az olvasás, rejtvényfejtés maradt a legfőbb időtöltés. Nagyon sok könyvem van, köztük Tolsztoj és Thomas Mann is, szívesen olvasom őket.

Írom életem történetét, lassan megtelik a nagy kockás füzet.

Az életregény megírásához erőt, jó egészséget kívánunk!

- tanács -

A K I S D E D Ó V Á S K E Z D

"Hej, óvoda, óvoda,
de fényes az ablaka,
de tágas az ajtaja,
de szép tiszta minden terme,
zsibong a sok gyerek benne..."

(Kormos István: Mese Vackorról)

Zákányszéken 1960-ig nem volt óvoda, talán igény sem volt rá. A háború után azonban már nem lehetőség, hanem szükségszerűség volt a nők munkába állása. Ennek következtében megoldatlanná vált a kisgyermek felügyelete, főleg a városokban, a munkáscsaládokban. A falvak még őrizték a nagycsaládok modelljét, ahol természetes módon nevelődhetett a következő generáció. A feltevések azonban nem voltak mindig ideálisak. "Ez előtt egy bokor árnyékában vagy nagykendőbe, pokrócba bugyolálva üldögéltek, míg szülei a mezőgazdasági munkát végezték." (Vass Edit 1978) A politika igyekezett követni a változásokat, s enyhíteni a családanyák gondjain.

A pártprogram szerint: "A gyermekintézmények hálózatának további széleskörű fejlesztése megteremti annak lehetőségét, hogyminden család ingyenes gyermekintézményben neveltesse kis- és serdülőkorú gyermekeit, ha kívánja" (Óvodai Nevelés XV. évfolyam 1. szám)

Problémaként jelentkezett, hogy amíg a gyermekek családban nevelődtek, addig nagyon sokféle tudással, szocializációval érkeztek az iskolába, tehát az iskolakezdéskor csak a legminimálisabb általános fejlettséget lehetett megkövetelni, és onnan építkezni. Megfogalmazódott az egységes szint elérésének igénye.

Kezdetben a mostani Posta, majd az 1950-es évek végén a jelenlegi parókia helyén volt egy időszakos gyermekmegőrző, ahol a nyári nagyobb munkaszezon idején vigyáztak a gyermekekre. Az első "kisdédóvó" Zákányszéken Ördög Istvánné, Mancsi néni volt.

Szükség volt azonban egy állandó helyiségre, ami csak az óvodásoké, és a megfelelő kiszolgálóhelyiségek is helyben vannak. Állami beruházásként épült, a termelőszövetkezetek tagjainak sok-sok társadalmi munkájával. Az óvoda végül 1960-ra lett készen, de nagyon kezdetleges infrastruktúrával. Első vezetője 1960-65-ig **Mészáros Sándorné Miklós Jutka** óvónő. Kb. 20-23 gyermeket látott el egy dajkával, **Tóth Istvánné Fehér Juci** nénival, akit **Vass Vilmosné** követett dajkaként, majd szakácsnőként. Rózsika néni sok évre meghatározó személyisége lett az óvodának, még ma is emlegetik finom süteményeit. Az első néhány évben a szakács csak alkalmanként, a nyári hónapokban főzött az óvoda konyháján.

Ebből az időből írásos anyagok nem maradtak fenn, csak a visszaemlékezésekből alkuhatunk képet az óvoda hőskoráról.

Mivel a község lakosságának nagy része tanyán lakott, a faluba ritkán jöttek, nem vállalták, hogy naponta behordják a gyerekeket. Úgy tartották: "attól

kezdve anyjának fiának vége a szabadságnak." Mesélték, hogy sokszor ellátogatott az óvó néni egy-egy családdal, megígérte még azt is, hogy mindennap hozza-viszi a gyereket, csak írassák be. Az ellenkezője is igaz, a közelben lakók gyalog, már egyedül is jártak óvodába.

A zákányszéki óvoda első csoportjának névsora:

Papp István, Fürtös László, Papp Nóra, Farkas Vince, Jáger Aranka, Csúcs Tibor, Papp Katalin, Papp László, Kiri Teréz, Lengyel Vilmos, Tanács Katalin.

Ballagáskor az egyik kislány átfogta óvó nénije vállát, és sírva mondta: "Ilyen jó dolgom életemben nem lesz!" Kíváncsi lennének, most így gondolja-e!

Még étkezést nem biztosítottak a gyermekek részére, mindenki kis uzsonnás táskájában vitte az aszagra szánt elemőzsiát, lekváros kenyeret, zsíros kenyeret, gyümölcsöt. A téli időszakban délután már hazamentek a korai sötétedés miatt, s talán a fűtéssel is tudtak takarékoskodni. Vassné Rózsika néni mesélt a kezdetleges körülményekről. "Nehéz volt a tüzelő beszerzése, és nem is mindig lehetett darabos szemet kapni. Ilyenkor a szénporból, valamint a konyhai maradék főzővizéből "széngaluskát" kellett készítenünk, azzal fűtöttünk."

Szabó Istvánné így emlékezik azokra az évekre: "1965 novemberében jöttem Zákányszékre. Friss diplomával kezdtem el a munkát úgy, hogy vezetői ismereteket csak minimális mértékben kaptunk a főiskolán. Ezért lehetett, hogy az egész intézmény vezetését leltári egyeztetés nélkül vettem át, mint az a későbbiek folyamán kiderült.

A nevelő-oktató munka pedig igazi változást hozott elődömhöz képest, ugyanis sem vázlat, sem tervek, sem foglalkozás kimutatása nem volt az addigi oktató-nevelő munkáról."

1965 novemberében 24 gyermek volt a felvételi és mulasztási naplóba beírva, de ebből csak 15-en jártak óvodába, hogy ne szűnjön meg a nemrégiben felépített óvoda. A folyamatosan vezetett (és 1965 óta rendelkezésünkre álló) írásos anyagok szerint azonban még 1968-ban is a beírt gyermekek közel fele járt rendszeresen óvodába. A bejegyzések között gyakran szerepel: "Az óvónő végezzen

rendszeresen családlátogatást az óvodalátogatás gyakoribbá tételére."

Az igyekezet meg is tette a hatását, a '70-es évek elejére már a beíratkozott gyermekek zöme mindennap járt óvodába.

"A gyerekeket egyre inkább érdekelték a foglalkozások, és a szülők is egyre nagyobb érdeklődést mutattak az óvodai munka iránt. 1970-ig nem lehetett bővíteni a gyermeklétszámot (az óvoda befogadó-

képessége 39 fő volt), attól kezdve egyre többen jöttek nemcsak a község területéről, hanem a tanyákról is." (Szabó Istvánné)

Ez örömdetes tény volt, de egyre nehezebb feladatot rótt az óvónőre, akinek feladata nemcsak a gyermekek nevelése, tanítása volt, hanem a tüzelő beszerzése, az ételmezevesztési feladatok, netalán karbantartás, vagy annak megszervezése. Részlet a Felügyeleti napló 1968. július 10-i bejegyzéséből:

"...Előfordult olyan időszak, amikor az óvoda dolgozói közül ketten is hiányoztak és helyettük nem lehetett kapni a helyi magas napszáműrt miatt, így az óvónő látta el 3 dolgozó munkáját..."

"Hamarosan kiderült, hogy nem lehet már csak egy csoportban tartani a gyermekeket, és nem lehet eredményes oktató-nevelő munkát folytatni, hanem szükség lesz egy újabb csoportszoba és a hozzá tartozó mellékhelyiségek építésére, valamint a konyha bővítésére is. Így az 1970-es évek elején nagyon-nagyon nagy nehézségek árán épült fel a második csoportszoba. Akkor lehetett először vezető óvónői iroda, a dajkáknak öltözője és egyéb kiszolgáló helyiségek." (Szabó Istvánné)

1973-ban bővítették 20 férőhellyel a meglévő épületet, ez azt jelentette, hogy két csoportban folyt a nevelés, tehát munkaerőlétszám-bővítést is eredményezett. A gyermeklétszámot a "falusi" óvodások adták, mert a tanyákról még mindig nehézkes volt a közlekedés. Az akkori tanács tagjai is sokat foglalkoztak a kérdéssel, miszerint kisebb a természetes szaporulat a vártnál.

E T E I Z Á K Á N Y S Z É K E N

Ennek egyik oka volt feltételezhetően - a Ratkó kor-
szakban bevezetett, majd 1967-ben megszüntetett
- jutalom, amit a sokgyermekes anyák kaptak.

Jellemző a célok meghatározása is:

"Az óvodai nevelés feladata, hogy sokoldalúan fel-
készítse a gyermekeket az iskolára. Ez megköve-
teli, hogy a szocialista érettség olyan szintjén álljon,
amely képessé teszi őt az iskolai közösségben való
beilleszkedésre és az eredményes munkára.

Az óvodai munkához nagyon nagy türelem kell,
mert minden gyereknek más a természete, és akad
köztük olyan is, aki nehezen illeszkedik be az óvo-
dai közösségbe. Nyílt napokon...a szülők is...meg-
győződnenek arról, hogy milyen áldozatos munká-
val nevelik az óvodában a gyermekeiket.

Nem minden gyermeknél lehet ugyanazt a nevelé-
si módszert alkalmazni, ezért lényeges az óvónői
képzettsége, türelme, szeretete. Az óvodában a gye-
rekek kifejezőképességét is igyekeznek fejleszteni,
tananyagot végeznek el, mint az iskolában."

(Takács József igazgató)

Billegünk, ballagunk...

A község vezetői, és egyre inkább a szülők is meg-
voltak elégedve az óvoda munkájával, annak elle-
nére, hogy sokszor megjegyezték: a nevelési pro-
gram végrehajtásához nem megfelelőek az eszközei.
Mindenhez a pénz hiányzott. Amit azonban társad-
almi munkával, leleményességgel meg lehetett old-
dani, ahhoz megtalálták az lehetőségeket. Pl.: A he-
lyi Homokkultúra TSZ szocialista brigádjaival kö-
tötték szerződést mindenféle meghibásodás javítá-
sára, ami az intézménynél akadt. (Pl. vízcsep, lefo-
lyó, tüzelési problémák, kályhajavítás, villanszere-
lés stb.) Az óvoda játékkészletének bővítése érdeké-
ben együttműködtek a szegedi Tömegcikk KTSZ ve-
zetésével. Így az ő segítségével az 1970-es évek vé-
gére sikerült az óvoda udvart leválasztani a nevelői
lakásról. Emellett készítették az udvaron reptülőgé-
pet, hintát, homokozó asztalt, napernyős kis aszta-
lokat, két darab homokozót és sok-sok udvari játé-
kot, a kinti játék gazdagításához.

A társadalmi változások pedig megállíthatatlanok. A

gyermekeket külön felvételi bizottság vette fel ak-
kor, mert annyira nagy volt a túljelentkezés, hogy
dönteni kellett, ki járhat óvodába, ki nem. Emiatt
is vált szükségessé az újabb bővítés 1981-ben. Meg-
épült a harmadik csoportszoba. Az immár három
csoportos óvodába központi fűtés került, amit
1990-ben gázfűtéssé alakítottak. Megkapta a még
jelenleg is látható lambéria falburkolatot, bővíté-
ték az udvart. Két évre rá a konyha is elkészült és
már 200 fő ellátására vált képessé.

Menü:

1970. január 19-én:

Tízórai: tea, darált keksz

Ebéd: reszelt tészta leves, tejbegríz

2008. január 18-án:

Reggeli: alma, kifli, felvágott, póréahagyma

Tízórai: alma

Ebéd: csontleves, párolt sertésárja,

kelkáposzta-főzelék, málnás alagút

Uzsonna: gyümölcsjoghurt, zsemle

Búcsúzzunk jókedvvel...

gyerekbarátabbá vált, a név kifejezi az ott folyó te-
vékenységet. Hatalmas parkot, játszóudvart sike-
rült kialakítani, ezzel elindult egy folyamat, aminek
legutóbbi eredménye a Zöld óvoda cím. Ez azon-
ban már nem az intézmény történelme, hanem je-
lene. Hogy ez a jelen még sok-sok éven át a zákány-
széki gyermekek számára helyben legyen valóság,
ehhez a község mindenkor vezetői a jelenlegi óvo-
davezetővel, Liebhaber Gábornéval közösen kere-
sítik a pályázati és egyéb lehetőségeket.

A fentiekből is látszik mennyi mindent tettek e fi-
atal község lakosai a kisgyermek neveléséért, az
önálló óvodáért. Bízunk benne, hogy munkájuk
eredményét még sokáig élvezhetik Zákányszék leg-
kisebbjei.

A gyermek életében legmeghatározóbb a 3-7 éves
koráig tartó időszak. Valaki így fogalmazta meg:
Már az óvodában mindent megtanultam, amire
szükségem lehet az életben. Mégis ez az az időszak,
amire legkevésbé emlékszünk. Elfelejtjük kedves
óvó néninket, dajka néninket, esetleg néhány em-
lékfoszlány marad meg a nagy érzelmeket kiváltó
történekek közül. Így igazán nagy öröm felnőve
olyanoktól segítséget kérni, akik még képesek visz-
szahozni elfeledett gyermekségünk emlékeit.

*Köszönet illeti meg Vass Vilmos címzetes igazga-
tót, Szabó Istvánné nyugalmazott óvodavezetőt,
id. Papp Istvánnét és Lengyel Vilmosnét az írás-
hoz nyújtott segítségéért, Dr. Tatár Zoltán jegyzőt
és Liebhaber Gáborné óvodavezetőt a fellelhető
dokumentumok rendelkezésre bocsátásáért.*

Köszönjük!

Petákné Fazekas Aranka

Az óvoda irányítása mindig az általános iskolához
tartozott. 1985-ben megalakult az ÁMK (Általános
Művelődési Központ) Zákányszék több intézmé-
nyének összefogásával, és ez egy ideig anyagilag és
munkaszervezés szempontjából is előnyös volt. Az
óvoda első számú vezetője (az ÁMK igazgatója) Vass
Vilmos lett egészen annak megszűnéséig.

A folyamatos bővítés és az eltelt évek persze
meglátszottak az épület állagán. Az egyre bővülő el-
várások, uniós követelmények és esztétikai igé-
nyek további fejlesztéseket tettek szükségessé: a te-
tőcserét, a külső vakolat cseréjét, a konyha és a fű-
tés korszerűsítését, új csoport- és foglalkoztató szo-
bák kialakítását. A megújult külsőhöz méltóan a
belső terek is átalakultak, az egykori szolgálati la-
kás ma nevelői szoba és foglalkoztató, ahol az egyé-
ni fejlesztés igényesen megoldható. A régi bútorzat
szinte teljesen kicserélődött, modern, világos, a
mai kor igényeit tükröző. 2000-ben az óvoda neve
is megváltozott, attól kezdve mint Zákányszéki
Manó-kert Óvoda szerepel, így is emberközelibb,

A JÁTÉK, AZ GYÖNYÖRŰ

"Sok drága játékszer között
mindig legkedvesebb
a szakadt, piszkos rongybuba."

(Weöres Sándor)

Játszani mindenki szeret! Bizonyítja ezt ma a sok játékos vetélkedő a televízióban, a játékboltok szinte már áttekinthetetlen kínálata, ami legtöbbször gazdára talál. A gyerek és a játék fogalma szintén elválaszthatatlan, hiszen számukra minden játék. Kezdetben tudnak játszani a hangjukkal, a szemük kinyitásával, becukásával, kezük ide-oda mozgatósával. Később már eszközök is szükségesek, ezáltal a világ egyre teljesebb képét mutatja számukra. Ha játékot szeretnénk választani egy gyermeknek, inkább a hatalmas kínálat miatt jövünk zavarba, pedig a legegyszerűbb dolgok sokkal fejlettebbek, mint a drága, semmire sem jó, gyűjtőszervenvedélyt megcélzó termékek.

Szüleink, nagyszüleink számára még természetes volt a csutkababa, a rongylabda. Ott nőttek fel a felnőttek és nagyobb gyermekek, fiatalok mellett úgy, hogy nap mint nap látták, ezáltal megtanulták az élet törvényszerűségeit, az egymás után következő teendőket. Biztos pontot jelentettek a szokások, szabályok, amit nem lépett át a "rendes gyermek". Kisebb vegyes életkorú gyermekcsoportok ugyan kialakultak a közel lakókból, de többnyire egyedül játszottak, amikor lehetett.

Régi zákányszéki játékokat gyűjtöttünk össze olyanoktól, akik még mesélni tudnak azokról az időről, amelyekre a mai fiatalok már csak nosztalgiaival emlékeznek.

"Nekünk nem voltak játékaink, mert állandóan a jószágot kellett őrizni. A kislányok főleg a pulykával, libával voltak elfoglalva, a fiúk 10 éves koruktól a gulyás mellett pásztorkodtak. Ott aztán nagyon kellett vigyázni, nehogy a természetben kárt tegyenek az állatok, mert nagyon keskeny út vezetett a földek között a legelőre. Szerencsére a csósz és a gazdák is segítettek a kihajtás alatt. Azután már nekünk kellett megőrizni őket. Két kutyánk volt, azt is mi tanítottuk be, hogy merről kerítse az állatokat, nehogy szétszavarja őket. Ha pihent a jószág, akkor volt idő egy kicsit barkácsolni is. Abból készítettünk tárgyakat, amit a közelben találtunk. A kukoricacsuhét használtuk fel leggyakrabban, abba a lányok is segítettek. Nekünk kellett elkészíteni az ostorunkat is. Nagyon szépen kifaragtuk a nyelét, és elkészítettük a többi részét.

Akkor nem voltak gyári játékok, azzal játszottunk, amit találtunk. Az erdőben készítettünk hintát, Mekkoraikat estünk róla, de igazi baleset nem történt soha! Aztán ugróköteleztünk, nagyon kellett figyelni, ügyesnek kellett lenni, mert akkorát ütött a kötél az ember lába szárán, hogy csak na! Az ügyesebbek úgy is játszották, hogy kettő hajtott a köte-

let, egy pedig ugrott. Akkor még egymásra is kellett figyelni, nemcsak a kötélre.

Ha többen voltunk, gyakran tekéztünk, ugróiskoláztunk - ezek még a mai napig is fennmaradtak, a mai gyerekek is ismerik.

A kukorica mint mindenütt jelenlévő növény más játéknak is alapanyaga volt. A szárából hegedűt készítettünk, még szólt is. Jászolt, tehenet, lovat szintén abból készítették.

Készítettünk csutkababát, szépen felöltöztettük abba amit találtunk, kukorica bajuszából haját csináltunk neki, azzal játszottunk. A kukorica mindig kéznél volt, még muzsikát is lehetett csinálni belőle. Olyan szépen szólt!

Azért készítették a felnőttek is játékot a gyerekeknek, kis féderes kocsi, ami teljesen hasonlított az igazira. Azzal húzgáltuk egymást, néha nagyobb csibészség is belefért, jól kiborítottuk egymást. Ha nagyobb testű kutya volt a háznál azt is befogtuk, de nagyon kellett figyelni, hogy időre otthon legyenek, mert a jószágot meg kellett etetni.

Ha sok fiú összejött, igazi vagány játékokat játszottunk, szívesen fociztunk is, sokat szaladgáltunk vagy karikáztunk. Ez azt jelentette, hogy kocsikerekből, vagy a bicikli kerekéből kiszedtük a küllőket, bittal hajtottuk, még az autó hangját is utánoztuk közben. Lovacskáztunk, folyondárból gyeplőt készítettünk és azzal vezettük egymást futva.

Jó játék volt a bige: A kb. 30 cm hosszú, mindkét végén kihelyezett bot alá gödröt ástunk, és lapáttal kellett minél messzebbre pattintani. A játék végén összeadtuk, kinek milyen messzire ment a bigéje. Ügyesség, erő, magyar virtus - mindre szüksége volt annak, aki legjobb akart lenni, kitudni a többiek közül.

Kevesebb mozgást igényelt a kockázás, de igazán

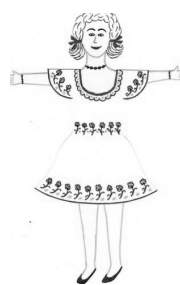
gyors kezeket kívánt. Egy kézzel kellett felszedni a földön lévő kockákat (kavicsokat) addig, míg egy másik feldobott kavics földet ér. A szabályait mindig az adott játék előtt határoztuk meg, s aztán mindenki szigorúan megtartotta ezeket. Egymást figyeltük, mivel közösen döntöttünk a feltételekről, mindenki elfogadta, nem volt csalás.

A szolgabíró lányának már volt labdája, de patentharisnyából, vagy a disznó hólyagjából mi is készítettünk, úgy neveztük, "kótya". Azt azután mindenféle játékra használhattuk, fallabdára például. Különböző feladatokat kellett elvégezni addig, míg a labda visszapattan a játékos kezébe.

Sok bátorságot kívánt az a játék is, amelynél a fal felé kellett háttal dőlni úgy, hogy ne essünk el.

Kislányok lévén sokkal szelídebb játékokat játszottunk, főleg felnőttkori szerepünkre készülve babáztunk. Leleményességgel kerestük meg az anyagokat, amiből babát készíthettünk.

Lehetett kukoricából, befontuk a "haját", vagyis a bajuszát, botból készítettünk kezét, kukoricacsuhéval vagy rongydarabokkal felöltöztettük. De jót is lehetett vele játszani! Az ügyesebb kezű anyukák varrtak kislányaiknak rongybabát, élethű fejet varrtak,

(később már lehetett kapni babafejet) még az ujjait is külön elkészítették. Papírból öltöztetős babát készítettünk, amit aztán mindenféle saját készítésű ruhába fel tudtunk öltöztetni.

Ezeket a játékokat kicsiként természetes módon tanultuk meg a nagytól, akkor még örültünk, hogy velük játszhatunk, ettől egy kicsit nagyobbak éreztük magunkat. Később, amikor mi lettünk a "nagyok", már jó érzés volt, hogy vannak nálunk ügyetlenebbek, és felnőtt elnézéssel tekintettünk rájuk.

Végezetül álljon itt egy csapatjáték leírása. Kevés ilyen maradt fenn, mivel általában csak kisebb csoportoknak volt idejük egyszerre ilyen "hiábavaló" dologgal foglalkozni, mint a játék.

Csigázás:

Párba állunk, elől forog egy gyerek, elkiáltja magát: "Csiga ide párom, szaladjon a leghátulsó!"

Akkor a hátsó pár előre szalad, a fogó pedig elkapja valamelyiket. Az lesz az új forgó. "

Köszönet a Zákányszéki Gondozási Központ lakóinak és a Kéknefeleics Nyugdíjasklub tagjainak a mesékért, a segítségért és az együtt töltött órákért.

Összeállította:
Petákné Fazekas Aranka

AZ ŐSZ SZÍNES SZÜRKE SÉGE

"Midőn sárgulva kezd a fák lombja hullani:
Legyünk csendes ősznek nyíló virágai!"

(Tompa Mihály)

Ősz van. Egy évszak, amely a többihez hasonlóan feltárja előttünk rejtett szépségeit. Az ősz mégis kicsit más, mint a többi. Nincs még egy olyan évszak, mely annyira

vegyes érzelmeket váltana ki az emberekből, mint maga az ősz. Van, akit szépsége ragad magával, és mint a legkedvesebb évszakot tartja számon, míg másoknak az elmúlás szomorú érzését sugallja.

Bleget nyarat lezáró, elmúlást idéző őszi hónapokat. Ha régebben megkérdezték tőlem, melyik a kedvenc évszacom - gondolkodás nélkül vágtam rá: a tavasz. Szinte "szerelmes" voltam a tavaszba, mely a megújulás, az újrakezdés időszak, a természet hihetetlen kibontakozása szemünk láttára. Ahogy telnek-múlnak az évek, változik minden, változunk mi is, másként viszonyulunk a korábban megrögzöttnek hitt érzésekhez. Ha most teszik fel a kérdést, melyik a legkedvesebb évszacom, már másként válaszolok, és azt felelem: az ŐSZ. Nem az esős, lélekromboló, hanem a kellemesen meleg, napsütéses "idős hölgyek nyara".

Néhány évvel ezelőtt magam is meglepődtem ezen az új érzésen. Mikor "távoli cimborámnak" egyik levelemben beszámoltam róla, miként értékeltem át az "évszakos" gondolataimat, először nem is értette: Hogyan szerethettem meg ezt a szomorú, inkább búskomor, mint lélekemelő évszakot? Igyekeztem meggyőzni - bár igazán nem is kellett. Következő évben az ősz beköszöntekor már olyan költőien jellemezte szépségeit, ahogyan csak olyan valaki tudja, aki a zsigeréig átéli annak min-

den szép pillanatát. Örülök, hogy már Ő is így érez...

Számomra az őszben van valami méltóságjeljes, a nyári kánikula utáni utolsó fellélegzés. A nap még kellemesen simogat, és hagyja, hogy begyűjtjük általa az ajándékként kapott energiákat, és felkészüljünk a hosszú télre. Rövidülnek a nappalok, az egyre korábban beköszöntő esték éles levegője libabőrösre simítja bőrünket. Reggel kitarva az ablakot hirtelen hideg csípi meg az arcunkat, majd pár óra múlva már az őszi napfény melenget kárpótolva. A nemrég még izzó "golóbis" perzselő melegét néhány hete még elviselhetetlennek éreztük, de már más ez a meleg.

Olyan a Nap, mint egy megfontolt, okos hölgy. Bölcsessége nyugalmat áraszt, már nem erőlődik, nem akar többnek látszani, mint ami. Teszi a dolgát, színesbe öltözteti a természetet, beérleli az őszi gyümölcsöket, és langymeleg sugaraival bearanyozza napjainkat. Minden ugyanúgy történik, ahogyan már megszoktuk. Állandó és mégis az újdonság erejével ható, hiszen egyik pillanat a következőben máris múltidő.

Az őszi terméseken, a fák, bokrok színpompás levelein kívül több apró csodát is rejteget még ősszel a természet. Séta közben, ha a távolba révedő tekintetünket rövid időre magunk elé szegezük, észrevehetjük, hogy a száradó fű között megbújnak az ősz apró kék, sárga, rózsaszín virágai. Milyen tiszteltudó kis növények. Még a nevüket sem tudom, mégis a kavargó szélben kedvesen bólogatva, ismerősként köszöntenek. Közben fülemben cseng egy régi dallam: "Odakint búcsúzik a nyár, rőt levél remeg a fán. Sietve búcsúzik a nyár, por szűlő lépte nyomán. Szeptember söpör már a tereken, sírnak az őszi kertek..."

Eszemet gyönyörködtető zínkavalkád, mellyel az ősz megjutalmaz bennünket, valójában nem nekünk szól. A természet a maga méltóságával és egyszerűségével teszi a dolgát, és létünk során mi

csak részeivé válunk ennek a körforgásnak. Mégis jólesik azt hinni, hogy bennünket is megtisztel, amikor magára ölti legszínesebb ruháját, és elletti utolsó táncát az őszi szélben, hogy végül szemérmetlenül csupaszon adja át magát a hideg télnek.

Az ősz sok-sok szépsége mellett a szürke, ködös, Alucskos napokat is magában rejt, és jelen van benne az elmúlás gondolata, mely körülengi meg halvány emlékeinket. Sokszor gondolunk szeretteinkre, akik már nincsenek ezen a földön. Akikhez egyre és egyre több kérdésünk lenne, de a kérdőjeleket már nem követik a válaszok...

Gondolataimat egy Márai idézettel zárom: "Az Gember, mérhetetlen göggyében és hiúságában, bajlandó elbinni, hogy a világ törvényei ellen is élhet, megmásíthatja azokat, és büntetlenül lázadhat ellenük. Mintha a vízcsepp ezt mondaná: "Én más vagyok, mint a tenger." Vagy a szikra: "Rajtam nem fog a tűz." De az ember semmi más, mint egyszerű alkatrésze a világnak... Az ember, testi mivoltában, nem is magas rangú eleme a világnak; inkább csak száználmasan pusztulásra ítélt anyagok összessége. A kő, a fém is tovább él, mint az ember. Ezért mindaz, amit testünkön át jelentünk a világban, jelentéktelen. Csak a lelki erősebb és maradandóbb, mint a kő és fém - ezért soha nem szabad másképpen látnunk magunkat, mint lelki térfogataiban. Az erő, mely romlandó testi szövetségben kifejezi magát, nemcsak alkatrésze, hanem értelme a világnak. Ez az erő az emberi lélek. Minden más, amit a világban jelentünk és mutatunk, nevetséges és száználmas."

-rikimi-

MÁR AZ ÓVODÁBAN MEGTANULTAM...

"Tanulás az, ha rájövünk arra,
amit már tudunk.

Cselekvés az, ha megmutatjuk, hogy tudjuk.

Tanítás az, ha másokat emlékeztetünk arra,
bogy ők is éppolyan jól tudják.

Mindannyian tanulunk, cselekszünk
és tanítunk."

(Richard Bach)

Csaknem mindent, amit az életben való helytálláshoz és követendő magatartáshoz tudni kell, már az óvodában megtanultam. A bölcsesség nem a diploma hegymagasában leledzett, hanem ott lapult már a kiscsoport homokozójában.

Ilyen egyszerű dolgokat sajátítottam el: **Osztózz meg mindenent! Játssz tisztességesen! Ne üss meg másokat! Mindent tégy vissza oda, ahol találtad! Rakj rendet magad után! Ne vedd el**

a másét! Kérj bocsánatot, ha megütöttél valakit! Evés előtt moss kezet! A frissen sült sütemény és a hideg tej tápláló. Éljkiegyensúlyozottan! Egy keveset tanulj, egy kicsit gondolkozz, rajzolj, fess, énekelj, táncolj, játssz és dolgozz mindennap!

Ebéd után szundíts egyet! Ha kilépsz az utcára, ügyelj a forgalomra, fogd meg a párod kezét, és maradj a többiekkel. Állj készen a csodára! Emlékezz csak a babszemre a tejfőlős pohárban! Gyökeret ereszt, s a kis növényke kiserken a földből, szinte nem is értjük, hogyan és miért, de mindannyian ilyenek vagyunk. A tejfőlős pohárba dugott babszemek is elpusztulnak egyszer. Mi sem vagyunk kivételek.

Azután emlékezz a könyvre, amit először olvastál, és a legfontosabb szóra, amit tanultál: láss! Ebben

valamiképp benne rejlik minden, amit tudnod kell. Szeretet, tisztálkodás, környezetvédelem, politika és józan élet.

Gondold csak el, mennyivel jobb lenne a világ, ha délután háromkor a föld minden lakója piskótát és tejet venne magához, aztán a takaró alá bújna, hogy szundítson egyet. Ha az országok legfontosabb vezérévelvé válna, hogy mindent tegyenek vissza oda, ahol találták, és rakjanak rendet maguk után. **S bármennyire idős vagy, akkor is igaz marad, hogy ha kilépsz az utcára, ügyelj a forgalomra, fogd meg a párod kezét, és maradj a többiekkel...**

(Részlet az "Erőleves a léleknek" c. könyvből)

VERSELŐ A SZERELEM

*Szerelem, szerelem
Csak szép jut eszembe róla
Csodás érzés, mely
Szép álmokat vált valóra.*

*Egy valakire gondolsz
Minden percben,
S ki tudja, Ő érzi-e ezt.
Lehet, hogy tetszel, lehet, hogy nem.*

*Izgalmas egy dolog
Amikor rád mosolyog,
Előlvadnál,
De csak bámulod.*

*A szavad eláll
Mikor beszélhetnél Vele,
Mosolyogsz csak,
S pirulsz bele.*

*Szerelem, szerelem
Gyönyörű szép álom
Éljünk vele,
Mindenkének ezt kívánom!*

Szőgi Nikolett
7. osztályos tanuló

EGY FINOM, JÓ LECSÓ RECEPTJE

*"Ez már az ősz. Itt-ott még egy tücsök
dalt próbál szegény, a fiúvek között.
Szakad a húr, szétfoszlik a vonó -
nem nótaszó ez már, de búcsúszó."*

*Zelk Zoltán gyönyörű sorai már az ősz
idézik, azonban Baghyiné Makra Ilona fi-
nom lecsó receptje - amit az ÉLETKÉP-ek
basábjain oszt meg a kedves olvasókkal -
még a tizedes nyár ízét hozza vissza.*

Hozzávalók 2 személyre: 0,5 dl olaj, 10 dkg vöröshagyma, 30 dkg zöldpaprika (legyen benne erős is), 15 dkg paradicsom, 15 dkg száraz kolbász, 2 dkg piros, őrölt paprika, 1 db tojás, annyi rétesliszt, mellyel kemény tésztát lehet gyúrni. Ízlés szerint só, cukor.

ELKÉSZÍTÉSÉNEK MÓDJA:

A felhevített olajba, nagyobb kockákra darabolva beletesszük a vöröshagymát. Üvegesre pároljuk. Rátesszük az őrölt pirospaprikát, majd a korábban meghámozott és kockára darabolt paradicsomot. Ekkor sózzuk. (A sóval megszórta paradicsom hamarabb enged levet.) Ezt lassú tűznél pároljuk addig, amíg bőséges levet nem ereszt.

A kolbász karikára szelve kerül bele a lédús mártászerű alapanyagba. Amikor a kolbász puhulni kezd, beletesszük a karikára vágott zöldpaprikát is, majd ízlésünknek megfelelően cukrozzuk, de maradjon sósan is. Ekkor azonban kissé több sót igényel.

A zöldpaprika üvegesedéséig a tojásból és réteslisztből kemény tésztát gyúrunk. Almareszelőn lereszeljük, és azt folyamatosan szétterítve a paradi-

csomos lében párolódó paprikára szórjuk. Lazán kavargatjuk, hogy ne álljon össze a tészta. Az egész lecsó így töményebb állagú, laktató. Akár ebédre egytálételként, akár vacsorára könnyű ételként kb. 30 perc alatt elkészíthető.

JÓ ÉTVÁGYAT HOZZÁ!

Baghyiné Makra Ilona

"Amikor egy pohár magyar bort veszel a kezvedbe, hogy fehérebb mellett jökedve álmodd magad, gondold arra egy pillanatra, mennyi fáradtságos, verejtékes munka van ebben a pohárnyi borban, és hogy minden elfogyasztott fűrt szőlő vagy pohárka bor a szőlőművelő munkásnép számára egy-egy darab kenyér."
(A borivó tűzparancsolata" - részlet)

"Verselő" rovatunkba továbbra is várjuk ifjú, és kevésbé ifjú amatőr poéták verseit. A verseket továbbra is az életkepek@zakanysek.hu e-mail címre küldhetik, illetve személyesen leadhadják a Községi Könyvtárban.

ZAKAHOM-E HÍREK - PARTNERKÁRTYA PROGRAM

A ZakaHom-e Egyesület 2008. május 20-tól Partnerprogram keretében megkezdte a pártoló kártyák árusítását a Könyvtárban. Akik pártoló tagként támogatni kívánják egyesületünket, három különböző összegű (három-, öt-, tízezer forintos) kártyát vásárolhatnak. A kártyák tulajdonosai térségünkben kedvezményel használhatják tagkártyáikat partnereinknél (vendéglátó egységek, boltok, butikok, szervizek, fodrászat, kozmetika). A folyamatosan bővülő kedvezményekről további információt a Községi Könyvtárban, a www.zakanysek.hu oldalon és a Kis Újságban olvashatnak.

A partnereink listája:

-**Földi ABC** és Húsbolt (Zákányszék, 06-30-606-23-74) 5% kedvezmény, kivéve az akciós árukat
-**Földi húsfüstölés** (Zákányszék, 06-30-606-23-74) 10% kedvezmény
-**Virág - Ajándék** (Zákányszék, Vass-féle, 590-004) 5 ezer Ft alatt 5%, 5-10 ezer Ft-ig 8%, 10 ezer Ft felett 10%
-**Nyárfás Borozó** (Zákányszék, 30-269-12-76) 5 ezer Ft felett 5%
-**Judyn Bt.** (Mórahalom, Csiszár Dániel, 06-30-903-18-19) áruból 5%, munkadíjból 10%

-**Veres Csaba** (Pusztamérges, gumijavitás, autóvillamosság, 06-30-953-72-72) áruból 5%, munkadíjból 10%

-**Kisapáti Péter** (Bordány, rádió-tv műszerész 62/288-071) munkadíjból 10%

-**Kisapáti Zolt** (Bordány, mezőgazdasági gépszerező, 06-20-389-34-44) munkadíjból 10%

-**Farkas Anita** (Zákányszék, fodrász, 06-20-533-03-94) 20 %

-**Bigorsné Pintér Katalin** (Zákányszék, kozmetikus, 06-70-325-28-39) 5%

-**Papp Tibor** (Zákányszék, autóbolt, 06-20-371-40-43) 5%

-**K-ROY** gyümölcsfaiskola (Zákányszék, 06-20-332-68-69) 5%

-**Judit Divatáru** (Zákányszék, 06-20-354-24-75) 5 ezer Ft felett 5%, 10 ezer Ft felett 10%

-**NapNet Internet** (Mórahalom, 06-20-999-89-89) első havi díj elengedése

-**DÉLAKKU Kft.** (Szeged, 62/548-333) 10%

ZakaHom-e Egyesület

A ZAKAHOM-E EGYESÜLET HÍRLEVELE

Kiadja: ZakaHom-e Egyesület Zákányszék; Felelős szerkesztő: Paraginé Tóth Edina; Szerkesztők: Ábrahám Enikő, Petákné Fazekas Aranka, Tanács Klára, Börcsök Zoltán; Nyomdai munkák: Typo-Alfa Nyomda Kft.; Szerkesztőség címe: Községi Könyvtár, Zákányszék, Lengyel tér 1.

Telefon.: 62/290-403, e-mail: zakahome@zakanysek.hu